

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

■ **Επιστημονικοί υπεύθυνοι:**

Γ. Μπουδαλής, δρ.συντηρητής βιβλίων
Ν. Μαλακόζης, συντηρητής βιβλίων
Α. Τσούκα, συντηρήτρια χαρτιού

■ **Συντονισμός-επικοινωνία:**

Ε. Φουρλίγκα, αρχαιολόγος-μουσειολόγος
Ι. Γαβριηλίδου, αρχαιολόγος-μουσειολόγος
Ε. Κατσανίκα, επικοινωνιολόγος-ιστορικός τέχνης

■ **Σχεδιασμός εντύπου:**

Α. Μποζίνη, αρχιτέκτων μηχανικός

■ **Κείμενο εντύπου:**

Γ. Μπουδαλής, δρ.συντηρητής βιβλίων

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
HELLENIC MINISTRY OF CULTURE

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ

Εθνικό σημείο επαφής για το 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ 2 | Τ.Θ. 50047 | 54013 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΗΛ.: 2310 868570 | FAX: 2310 838597

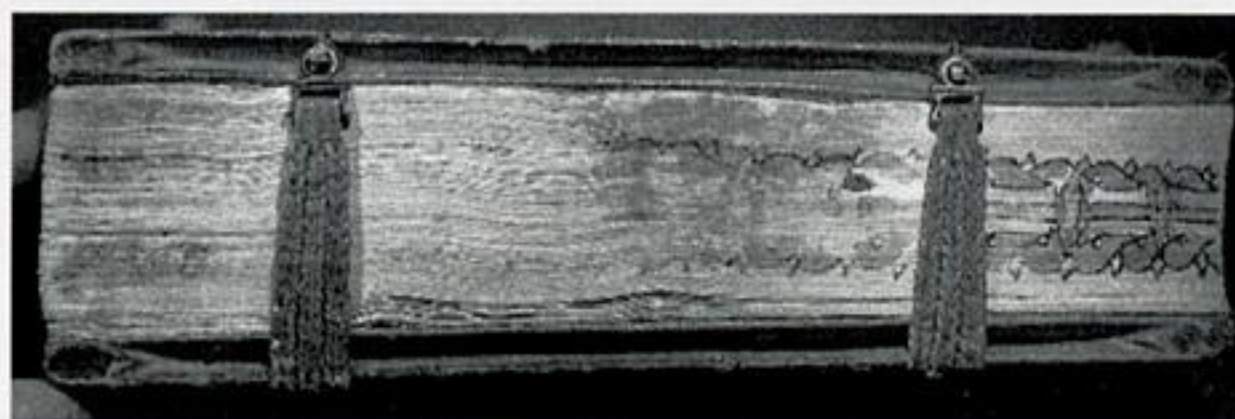
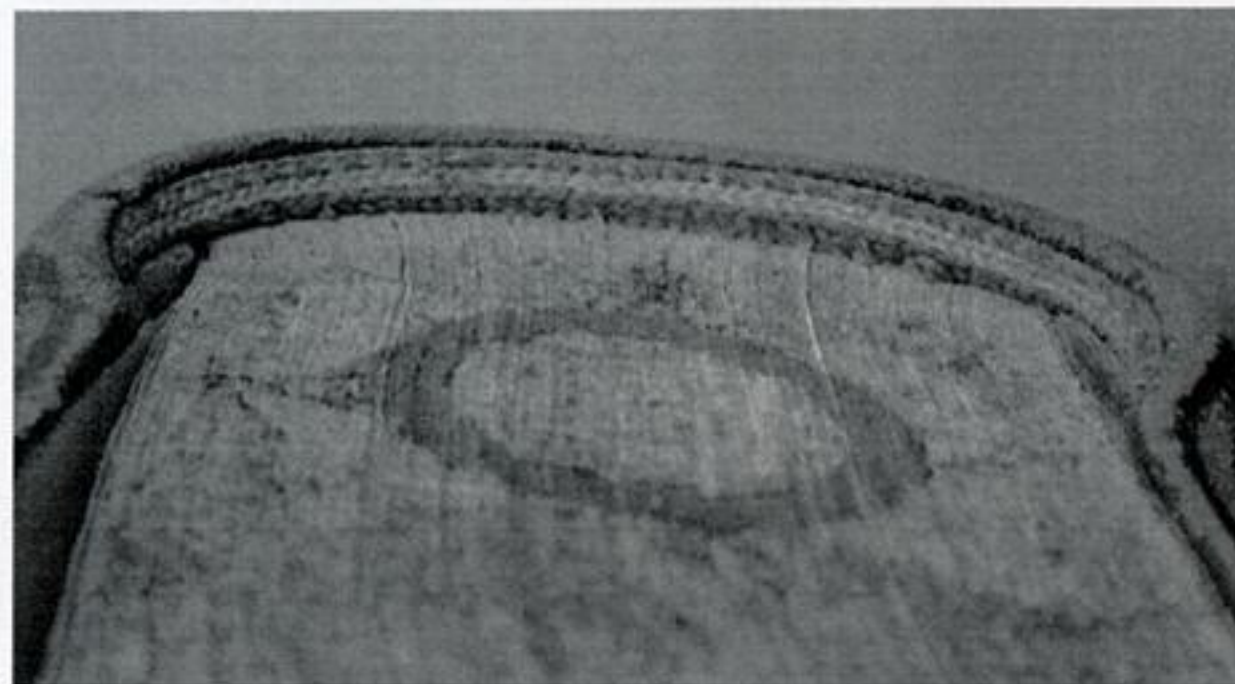
e-mail: mbp@culture.gr | http://www.mbp.gr

ΩΡΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ : ΔΕΥΤΕΡΑ 13:00-19:30 | ΤΡΙΤΗ-ΚΥΡΙΑΚΗ 08:00-19:30

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΒΡΑΔΙΑ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ

28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2007

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ

Ως την ανακάλυψη της τυπογραφίας (15^{ος} αιώνας) όλα τα βιβλία ήταν χειρόγραφα, γι' αυτό και ήταν σπάνια και πολύ ακριβά.

ΥΛΙΚΑ ΓΡΑΦΗΣ

Στην αρχαιότητα τα κείμενα γράφονταν σε πήλινες πινακίδες, σε μαρμάρινες πλάκες, σε ξύλινες κηρωμένες πινακίδες και σε πάπυρο. Ο πάπυρος προερχόταν από το ομώνυμο φυτό που φύτρωνε κυρίως στην κοιλάδα του Νείλου. Από τον 4^ο αιώνα μ.Χ. άρχισε να χρησιμοποιείται η περγαμηνή, η οποία κατασκευαζόταν από δέρμα ζώου. Πήρε το όνομά της από την Πέργαμο της Μ. Ασίας, το κυριότερο κέντρο παραγωγής και διακίνησής της.

Το χαρτί, το υλικό γραφής που χρησιμοποιείται ως σήμερα, εφευρέθηκε από τους Κινέζους τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες. Ωστόσο το μυστικό της παρασκευής του διαδόθηκε στο Βυζάντιο και σ' όλο το Δυτικό κόσμο πολύ αργότερα, το 12^ο αιώνα, από τους Άραβες.

ΜΟΡΦΗ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Αρχικά τα κείμενα γράφονταν σε πάπυρο ή περγαμηνή, που τυλιγόταν γύρω από μια ξύλινη ή κοκάλινη ράβδο. Τα βιβλία αυτά ονομάζονταν κύλινδροι ή ειλητάρια.

Το βιβλίο, με τη μορφή που το γνωρίζουμε σήμερα, εμφανίστηκε το 2^ο αιώνα μ.Χ., όταν οι γραφείς άρχισαν να διπλώνουν τα φύλλα σε τεύχη, τα οποία στο τέλος έδεναν σε έναν τόμο (βιβλιοδεσία). Αυτός ο τύπος βιβλίου ονομαζόταν κώδικας.

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

Αρχικά ο γραφέας - βιβλιοδέτης φρόντιζε ώστε τα φύλλα να είναι τοποθετημένα στη σωστή σειρά. Στη συνέχεια άνοιγε τρύπες στην άκρη των φύλλων και με μια καμπύλη βελόνα έραβε το κάθε τεύχος στο προηγούμενο. Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνταν στη ράχη μια ραφή με μικρό πάχος.

Στην μπροστινή και στην πίσω πλευρά του βιβλίου έραβαν δύο ξύλινες πινακίδες, οι οποίες αποτελούσαν το κάλυμμα του. Στη συνέχεια επένδυαν τις ξύλινες πινακίδες και τη ράχη του βιβλίου με δέρμα ή ύφασμα. Σε ιδιαίτερες περιπτώσεις οι πολυτελείς κώδικες ήταν επενδυμένοι με βελούδο και κεντημένοι με χρυσές κλωστές.

Τα καλύμματα τα διακοσμούσαν με σφραγίδες ή εργαλεία από μέταλλο, τα οποία πίεζαν επάνω στο δέρμα, ώστε να αφήσουν το αποτύπωμά τους. Τα θέματα της διακόσμησης ήταν συνήθως φυτικά ή γεωμετρικά, διάφορα φανταστικά και μυθολογικά ζώα και ο δικέφαλος αετός, το σύμβολο της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Στο πάνω και στο κάτω μέρος της ράχης του βιβλίου κεντούσαν διακοσμητικές ταινίες, τα κεφάλαια, ώστε να προστατεύονται οι άκρες των φύλλων και να είναι η δομή του βιβλίου περισσότερο ανθεκτική.

Τέλος, στις γωνίες και στο κέντρο των καλυμμάτων κάρφωναν πολύ συχνά διακοσμητικά μεταλλικά καρφιά, τους γόμφους. Τα κλείστρα, στις πλαϊνές άκρες των καλυμμάτων, ήταν μεταλλικά στοιχεία που πίεζαν τις σελίδες του βιβλίου, ώστε να τις κρατούν σταθερές.

